

Ett lyft för forskning och innovation

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 50 Ett lyft för forskning och innovation samt eventuella motioner som väckts med anledning av propositionen.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över de delar i propositionen som berör kulturutskottets beredningsområde. Även en motion som väckts med anledning av propositionen och två motioner från allmänna motionstiden 2008 behandlas i det följande. Det gäller motionerna

- Ub5 yrkande 20 av Amineh Kakabaveh (v),
- Ub479 av Anne Marie Brodén m.fl. (m, fp, c, kd) och
- Ub529 av Yvonne Andersson (kd).

Utskottets överväganden

Kulturutskottets allmänna överväganden

Eftersom propositionen inte innehåller några förslag som rör kulturutskottets beredningsområde yttrar sig utskottet i första hand över regeringens bedömningar i avsnitt 10.4.2 Forskningssatsning inom det konstnärliga området och kulturområdet.

Kulturutskottet anser i likhet med regeringen att humanistisk forskning är nödvändig för att vi ska förstå vår samtid och kunna lägga grunden till en mänskligare framtid (jfr prop. s. 17).

Det är emellertid ett faktum att de humanistiska vetenskaperna under lång tid har haft svårigheter att hävda sig gentemot andra forskningsfält i fråga om resurstilldelning. Orsakerna till den kris som drabbat humaniora har diskuterats i andra sammanhang. Här räcker det att i förbigående nämna att den humanistiska forskningen sällan är kommersiellt gångbar, något som kan ha betydelse när den ska motivera sin existens. Humanistisk forskning har även små möjligheter att erhålla externa medel och är därför mer beroende av offentlig finansiering än annan forskning. Förutom universiteten och högskolorna är det främst Vetenskapsrådet och Riksbankens Jubileumsfond som finansierar den humanistiska forskningen.

Statens kulturråd, som är sektorsmyndighet på kulturområdet, har pekat på att behovet av kunskapsutveckling och kunskapsförmedling inom kulturområdet är stort. Det behövs forskningsbaserade studier och analyser av centrala frågor inom kulturområdet, såsom konstnärers villkor, kulturvanor och biljettprisernas betydelse. Det behövs också statistik som ger kvalitativa beskrivningar av företeelser och områden.¹ Kulturutskottet delar denna uppfattning.

Kulturutskottet välkomnar därför regeringens ställningstagande då det gäller forskningssatsningen på det konstnärliga området och kultur- och kulturarvsområdena. Den förstärkning som aviseras fr.o.m. 2009 innebär att Vetenskapsrådet bör använda 40 miljoner kronor för dessa ändamål, vilket är en fördubbling av resurserna. Inom ramen för satsningen bör enligt regeringen 7 miljoner kronor användas för att finansiera en gemensam, mångkonstnärlig forskarskola. För 2010 ökar medelstillsdelningen med ytterligare 10 miljoner. Därutöver kan nämnas att de sju konstnärliga högskolornas forskningsmedel ökar med sammanlagt 9 miljoner kronor för 2009.

Det förhållandet att en nationell forskarskola nu etableras även på det konstnärliga området torde innebära en stor förbättring av kvaliteten på den konstnärliga forskningen. Av propositionen framgår att avsikten är att forskarskolan ska vara gemensam för de konstnärliga forskningsområdena. Forskningen där kommer således att bygga på en långtgående samverkan mellan högskolorna, vilket i förlängningen sannolikt gynnar den forskarut-

¹ Kulturrådets budgetunderlag för 2009–2011 s. 19.

bildning som ska bedrivas där. Från ett kulturpolitiskt perspektiv är det naturligt att dra slutsatsen att denna satsning även kommer att få betydelse för hela kultursektorns framtida utveckling.

Kulturutskottet har noterat att regeringen lyfter fram kulturens och kulturarvets betydelse för samhällsutvecklingen och att flera av kulturområdets institutioner har ett ansvar både som beställare och utförare av forskning (prop. s. 183). Utskottet vill tillägga att det är en nödvändig förutsättning för institutionerna inom kulturarvssektorn att bedriva forskning och dokumentation för att de ska kunna förmedla kunskap till medborgarna om det kulturella arvet och om samhällets framväxt.

Kulturen har även betydelse i relation till andra samhällssektorer, vilket har uppmärksammats på senare år, ett förhållande som inte får skymma sikten för kulturens egenvärde. Det är enligt kulturutskottets uppfattning önskvärt att forskningen framgent kan ges en sådan inriktning att den belyser kulturens olika roller. Det kan gälla kulturens roll för regional utveckling och kulturen som lokaliseringfaktor. Det kan också handla om kulturens betydelse för ett kreativt näringsliv och kulturens roll för folkhälsan eller kulturens roll i vården. Kulturutskottet påminner i sammanhanget om att den av regeringen tillsatta kulturpolitiska kommittén (Kulturutredningen) bl.a. har i uppdrag att belysa några av dessa områden och samtidigt uppmärksamma sambandet mellan kultur och högre utbildning respektive forskning (dir. 2007:99).

Forskningsresurser till Unga Klara

Motionen

I motion Ub5 tar Vänsterpartiet upp frågan om forskningsresurser till Unga Klara, som är en avdelning vid Stockholms stadsteater. Under 30 år har de anställda vid Unga Klara skapat teater för barn och unga och bedrivit forskning och utvecklingsarbete etc. Motionärerna föreslår därför att Unga Klara ska få ett ansvar för forskning och utvecklingsarbete inom området barn- och ungdomsteater. Unga Klara bör tilldelas tillräckliga resurser för att fullgöra ett sådant uppdrag (yrkande 20).

Utskottets ställningstagande

I likhet med motionärerna anser kulturutskottet att Unga Klaras produktion i många avseenden varit nyskapande och gått i bräschen för barn- och ungdomsteatern. Kulturutskottet avstyrkte nyligen ett yrkande från Vänsterpartiet om att 15 miljoner kronor ska anvisas för att göra Unga Klara till en nationell scen för barn- och ungdomsteater².

Enligt kulturutskottets uppfattning finns det nyskapande inslag vid flera teaterinstitutioner och fria teatergrupper. Det får ankomma på forskare vid den blivande konstnärliga forskarskolan, Teaterhögskolan eller Dramatiska

² Bet. 2008/09:KrU1.

institutet att bedöma i vad mån Unga Klaras verksamhet bör bli föremål för mer ingående studier. Kulturutskottet är således inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion Ub5 (v) yrkande 20 utan anser att det bör avstyrkas av utbildningsutskottet.

Forskning kring kultur och hälsa

Motionerna

I två motioner som väcktes under allmänna motionstiden 2008 behandlas frågor om forskningsområdet kultur och hälsa.

I motion Ub479 av Anne Marie Brodén m.fl. (m, fp, c, kd) som väcktes under allmänna motionstiden 2008 begär motionärerna ett tillkännagivande från riksdagen som syftar till att forskningen inom området kultur och hälsa ska ges ett större ekonomiskt stöd. Forskningsresultat visar att människor som ägnar sig åt regelbundna kulturella aktiviteter har bättre hälsa och lever ett längre liv. Som exempel på sådan forskning nämner motionärerna satsningar som gjorts på olika ställen i Sverige, exempelvis Stockholms läns landstings forskningsprogram Kultur i vården och vården som kultur.

I motion Ub529 framhåller Yvonne Andersson (kd) att kultur och hälsa är ett profilområde vid Göteborgs universitet. Vid universitetet har ett centrum för forskning kring kultur och hälsa bildats. Motionären föreslår att centrumet ska tillföras resurser för att inrätta forskartjänster, stärka ett sekretariat och utarbeta ett internationellt konkurrenskraftigt forskningsprogram.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av motionerna har kulturens betydelse för folkhälsan på senare år undersökts i olika forskningssammanhang.

På kulturområdet är Statens kulturråd sektorsmyndighet och har i uppdrag att arbeta för att kulturpolitiska aspekter beaktas inom andra samhällsområden. Folkhälsoområdet är ett sådant område. I Kulturrådets strategi ingår bl.a. att följa utvecklingen och forskningen på området. En av de senaste studierna i detta ämne är en forskningsstudie som utförts på uppdrag av Kulturrådet och som publicerades i november 2008.³ Studien visar att sambandet mellan kultur och hälsa inte är självklart. Rapportförfattaren har kommit fram till att det är problematiskt att mäta kulturens påverkan på hälsan eftersom en mängd faktorer och omständigheter formar våra liv. Kulturaktiviteter kan dock antas förebygga ohälsa. Samtidigt kan det mycket väl vara så att just god hälsa är en förutsättning för ett rikt kulturliv.

Kulturutskottet är väl medvetet om att genomförda forskningsprojekt uppnått andra resultat. Det är därför enligt kulturutskottets uppfattning angeläget att förhållandet mellan kultur och hälsa får en fortsatt och allsidig

³ Forskningsrapporten Kultur – en del av ett hälsosamt liv? (Kulturrådets rapportserie 2008:4). Studien har på uppdrag av Kulturrådet utförts av Cecilia von Otter vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet.

belysning, så att olika resultat får vägas mot varandra. Kulturutskottet välkomnar således ytterligare forskningsinsatser inom detta område. Kulturutskottet är emellertid inte berett att tillstyrka någon av de nu aktuella motionerna. Motionerna Ub479 (m, fp, c, kd) och Ub529 (kd) bör således avstyrkas av utbildningsutskottet.

Stockholm den 2 december 2008

På kulturutskottets vägnar

Siv Holma

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Siv Holma (v), Cecilia Wikström i Uppsala (fp), Cecilia Magnusson (m), Margareta Israelsson (s), Anne Marie Brodén (m), Lars Wegendal (s), Mats Johansson (m), Anders Åkesson (c), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Dan Kihlström (kd), Olof Lavesson (m), Göran Persson i Simrishamn (s), Solveig Hellquist (fp), Esabelle Dingizian (mp), Göran Montan (m) och Hans Unander (s).

Avvikande mening

Forskningsresurser till Unga Klara (v)

Siv Holma (v) anför:

Unga Klara är en avdelning vid Stockholms stadsteater som under trettio års tid har skapat teater för barn och unga och bedrivit forskning och utvecklingsarbete. Unga Klara har med sina uppsättningar nått resultat som har uppmärksammats inte endast i Sverige utan över hela världen. Många teaterarbetare som nu arbetar på olika institutioner runt om i landet har fått utbildning där.

I likhet med motionärerna bakom motion Ub5 (v) anser jag att det är hög tid att Unga Klara får ett nationellt ansvar för forskning och utvecklingsarbete inom barn- och ungdomsteater och att teatern tillförs resurser för detta uppdrag. I sammanhanget erinrar jag om att Vänsterpartiet i sin motion om kulturbudgeten för 2009, motion Kr369, har föreslagit att 15 miljoner kronor ska anvisas för att göra Unga Klara till en nationell scen för barn- och ungdomsteater.

Enligt min mening bör utbildningsutskottet föreslå att riksdagen ska bifalla motion Ub5 (v) yrkande 20.